

INTERVENȚIA STATULUI ÎN ACTIVITATEA DE ANTREPRENORIALĂ ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Vlad URSU

Universitatea Tehnică a Moldovei, Facultatea Construcții, Geodezie și Cadastru, Departamentul IDEI,
Programul Drept, Grupa DP-1905, Chișinău, Moldova.

Autorul corespondent: Bostan Ina, ina.bostan@dp.utm.md

Rezumat. Într-o economie de piață, prosperitatea depinde nu numai de performanța întreprinderilor, ci și de mediul de afaceri, care stabilește norme, creează stimulente, oferă oportunități. Prin urmare, realizarea și menținerea unui mediu de afaceri cât mai concurențial, ar trebui să ocupe un loc deosebit de important pe agenda politicilor publice, atât pe plan național, cât și pe plan internațional. Or, reformele cadrului de reglementare, constituie un obiectiv major în aceste politici, luând în considerare faptul că, reglementările inutile, procedurile administrative împovărătoare și intervenția excesivă a statului în economie subminează competitivitatea. Aceste deficiențe sporesc costurile și implică pierderi economice, asociate, de multe ori disproporționate, în raport cu câștigurile sociale dobândite. Astfel că, prosperitatea se află într-o interdependență directă cu nivelul competitivității economiei unei națiuni – capacitatea acesteia de a accesa piețe și de a livra bunuri și servicii care satisfac așteptările clienților, la prețuri egale sau chiar inferioare față de cele ale concurenților din alte țări.

Cuvinte cheie: antreprenorială, activitate antreprenorială, afacere, persoană juridică, control de stat.

Introducere

Prezentul articol pune în discuție rolul activității de întreprinzător în R. Moldova și intervenția statului în această activitate, ori, antreprenorialul prezintă un domeniu cu influență impunătoare asupra procesului continuu de transformări a sistemului economic de piață, a formării unei noi gândiri economice, precum și stabilirea unor noi modalități de comportament a populației. În acest articol vor fi analizate noțiunile și conceptele de bază, ce vor forma viziunea asupra acestui domeniu, precum și cadrul juridic care îl reglementează. Astfel, scopul prezentei lucrări constă în cercetarea multiaspectuală în plan doctrinar și legislativ a unor probleme ce țin de activitatea de întreprinzător, ceea ce va permite ridicarea nivelului de cunoștințe în domeniul dat, va contribui la aplicarea corectă a legislației în vigoare, la identificarea mijloacelor de protecție a antreprenorialilor.

Activitatea de întreprinzător: prevederi legale și doctrinare.

Dezvoltarea relațiilor economice, în general, se bazează pe corelația nevoie - surse - producție ce caracterizează, în modul cel mai complex, esența vieții economice, care la rândul ei este reglată de concurență, cerere, ofertă, formarea liberă a prețurilor și a salariilor etc. Pe lângă faptul, că dezvoltarea relațiilor economice de piață contribuie la îmbunătățirea situației generale a societății, acestea mai scot la iveală o serie de probleme sau fenomene negative, care au reliefat și reliefează și până în prezent criza economică și socială: nivelul înalt al inflației, falimentarea întreprinderilor, creșterea șomajului, deficitul bugetar, degradarea economiei etc.

Astfel, una din posibilitățile de soluționare a problemelor iscate, după cum ne demonstrează experiența unor țări economice dezvoltate, este reglementarea complexă a activității antreprenorială, ce actualmente este considerată ca un factor primordial în dezvoltarea economiei de piață a Republicii Moldova. Pornind cercetarea, putem menționa că antreprenorialul este domeniul de activitate ce poate fi abordat din trei puncte de vedere [4, p.150]: activitate economică, sector economic, proces inovațional.

Astfel, antreprenoriatul astăzi ofera fiecărui șansa de a-și realiza anumite scopuri într-un domeniu preferențial și de a obține venituri din propriile idei de afaceri.

La întrebarea: Ce reprezintă antreprenoriatul?, profesorul american J. Timmons, unul din specialiștii notorii în domeniul antreprenoriatului, definește antreprenoriatul ca „*abilitatea de a crea și construi ceva, practic din nimic. Capacitatea de a sesiza oportunitățile, acolo unde alții văd haos, contradicție și confuzie*” [9, p.35]. J. Schumpeter economist austriac, în lucrările sale stipulează: „*în antreprenoriat există o înțelegere pe care o facem în legătură cu un anumit tip de comportament, care include: inițiativa; organizarea și reorganizarea mecanismelor socioeconomic; acceptarea riscului și a eșecului*” [9, p.40].

Definiția legală o regăsim în Legea Republicii Moldova cu privire la antreprenoriat și întreprinderi, care definește antreprenoriatul ca fiind „*activitatea de fabricare a producției, executare a lucrărilor și prestare a serviciilor, desfășurată de cetățeni și de asociațiile acestora în mod independent, din proprie inițiativă, în numele lor, pe riscul propriu și sub răspunderea lor patrimonială cu scopul de a-și asigura o sursă permanentă de venituri*” [2].

În calitate de întreprinzător, după cum reiese din definiția legală, poate activa o persoană fizică sau juridică, care practică un gen de activitate economică neinterzisă de lege, cum ar fi: producerea bunurilor materiale, intermedierea comercială, activitatea de comerț (vânzarea-cumpărarea), operațiile cu valorile mobiliare etc. Persoana fizică, fără a constitui o persoană juridică, poate desfășura activitatea dată, dacă: s-a înregistrat în calitate de întreprinzător individual; a dobândit patenta de întreprinzător; a înregistrat o gospodărie țărănească.

Conform art. 171 Codul civil al R. Moldova persoana juridică este subiectul de drept constituit în condițiile legii, având o organizare de sine stătătoare și un patrimoniu propriu și distinct, răspunde pentru obligațiile sale cu acest patrimoniu, poate să dobândească și să exercite în nume propriu drepturi patrimoniale și nepatrimoniale și să-și asume obligații. Însă dreptul de a desfășura activitatea de întreprinzător nu o are orice persoană juridică, ci doar cele cu scop lucrativ (societățile comerciale, cooperativele, întreprinderile de stat și municipale).

Luând în considerare importanța acestei activități, statul permite practicarea ei numai după înregistrarea oficială. Prin înregistrare se urmăresc mai multe scopuri, dintre care cele mai importante sunt: efectuarea unui control asupra persoanei care practică activitatea de întreprinzător, contracararea activității ilegale, ținerea unei evidențe statistice în vederea reglementării economiei, promovarea politicii de impozitare, informarea publicului asupra identității și capacității persoanelor înregistrate etc.

Intervenția și controlul de stat asupra activității de întreprinzător.

Economia Republicii Moldova este una de piață, având ca principali factori libera inițiativă și concurența loială. Statul declară libertate comerțului și activității de întreprinzător rezervându-și dreptul de a interveni în activitatea economică a privaților [1]. Astfel, deși în Republica Moldova este prevăzută libertatea comerțului și a activității de întreprinzător, această libertate nu este una absolută, deoarece statul are dreptul să intervină în diferite feluri pentru a ține sub control activitatea respectivă. În primul rând, statul elaborează legi și alte acte normative, prin care este reglementată întreaga activitate aducătoare de profit din republică. În al doilea rând, prin aceste acte normative în seama întreprinzătorului sunt puse un șir de obligații, precum: înregistrarea de stat, obținerea actelor permise (licențe, autorizații etc), ținerea evidenței contabile, achitarea la timp a impozitelor și a taxelor față de stat, respectarea regulilor de comportament pe piața produselor și serviciilor, protecția consumatorilor, respectarea legislației muncii etc. Astfel că, intervenția statului în economie este dictată de necesitatea protejării intereselor majore ale societății, precum și de asigurarea: respectării ordinii de drept în activitatea economică; protecției investitorilor; protecției consumatorilor; populației cu locuri de muncă; statului cu resurse materiale; formării bugetului de stat; apărării și securității statului; protecției mediului; altor interese publice și private [8, p.42].

În al treilea rând, statul verifică nivelul de respectare a legislației, iar dacă constată încălcări, aplică sancțiuni. Sancțiunile pot fi diferite: amenda, retragerea licenței, interdicția de a desfășura un anumit gen de activitate, interdicții impuse la importul și exportul mărfurilor etc. Aceste mijloace statul le folosește în scopul de a ține sub control activitatea de întreprinzător [7, p.47]. Cu toate acestea, autoritățile publice au dreptul să intervină în activitatea de întreprinzător numai în limita competenței stabilite de legislație. Actul emis de o autoritate publică, prin care se încalcă drepturile și interesele întreprinzătorilor, va fi declarat de către instanța de judecată nul din momentul adoptării, iar prejudiciul cauzat prin actul ilegal se repară integral de către autoritatea publică [5]. Actul normativ de bază ce reglementează activitatea de control al statului asupra activității antreprenoriale este Legea nr. 131 din 8 iunie 2012 privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător. Scopul acestui act normativ este de concretizare expresă a ariilor de activitate ale organelor de control, criteriile de realizare a controalelor, prevederile privind notificarea deciziei de control, temeiurile pentru inițierea controalelor inopinate, procedura emiterii delegației de control, încheierea procedurii de control, etc. Astfel, conform legii sus menționate, se consideră control *„orice formă de verificare, revizie, audit, evaluare și/sau analiză exercitată de către un organ de control, cu scopul de a constata respectarea legislației și de a verifica unele fapte relevante pentru domeniul de control al organului în cauză, la fața locului și/sau prin solicitare directă de la persoana controlată a documentației și a altei informații prin poștă, inclusiv prin poșta electronică, sau prin telefon, informație pe care aceasta, în virtutea legii, nu este obligată să o ofere.”* Au dreptul să inițieze și să desfășoare controlul doar autoritățile/instituțiile publice stabilite în anexa din Legea nr 131/2012 privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător în limitele corespunzătoare. Astfel, organele abilitate cu funcții de control în Republica Moldova sunt următoarele: Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor, Agenția pentru Protecția Consumatorilor și Supravegherea Pieței, Agenția pentru Supraveghere Tehnică, Agenția Națională pentru Sănătate Publică, Inspectoratul pentru Protecția Mediului, Serviciul Vamal, Serviciul Fiscal de Stat, Agenția Națională Transport Auto, Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal, Inspectoratul de Stat al Muncii, Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare, etc. [3].

Conform legislației privind controlul de stat al activității de întreprinzător organele abilitate sunt în drept să efectueze două tipuri de control: **control planificat** și **control inopinat**. Organul de control este obligat să respecte ordinea de executare stabilită în planul de control și nu o poate modifica. Agenții economici pot afla dacă au fost incluși în planurile controalelor accesând pagina web <https://controale.gov.md/acasa>, unde în secțiunea „Alte Controale” pot consulta planurile organelor de control pentru anul care urmează sau pot adresa gratuit o cerere privind accesul la informație din Registrul de stat al controalelor. Autoritatea va expedia persoanei supuse controlului un exemplar al delegației de control cu cel puțin 5 zile lucrătoare înainte de ziua controlului, iar în cazul controlului inopinat delegația se înmânează la prezentarea inspectorilor.

Ceea ce se cere de concretizat este faptul că unul și același organ de control nu este în drept să efectueze controlul planificat mai mult decât o dată într-un an calendaristic asupra uneia și aceleiași persoane sau asupra unuia și aceluiași obiect al controlului, în cazul în care persoana deține mai multe obiecte distincte, amplasate separat de sediu și de alte obiecte, cu excepția cazurilor în care se impune o frecvență mai înaltă a controalelor, conform metodologiei de planificare a controlului, în baza criteriilor de risc, aplicată domeniului de control în cauză.

Organul de control poate decide efectuarea, în afara graficului, a controalelor inopinate asupra unei persoane, în baza evaluării riscurilor. Aici ținem să concretizăm că, controalele inopinate nu pot fi efectuate în cazul când există orice alte modalități directe sau indirecte de obținere a informației necesare de către organul abilitat cu funcții de control, inclusiv cele deținute de alte organe de supraveghere/control, deținători de registre publice, autorități și instituții publice. Nota de motivare pentru inițierea controlului inopinat trebuie să conțină analiza și argumentarea necesară privind întrunirea condițiilor stabilite de lege. În cadrul notei se va argumenta necesitatea

intervenției prin expunerea în detaliu a circumstanțelor și informației ce stau la baza concluziilor și acțiunilor organului de control, posibilele încălcări ce rezultă din informația și probele deținute până la inițierea controlului și estimarea rezonabilă a pericolului și consecințelor în cazul neintervenției organului de control. În cadrul controlului inopinat pot fi supuse controlului doar aspectele care au servit ca temei pentru inițierea controlului.

Concluzii

Concluzionând se poate sublinia, că în condițiile economiei de piață, antreprenoriatul este o forță, care are un aport substanțial la îmbunătățirea situației economice a societății. Acest fapt, reprezintă asigurarea pieței cu mărfurile și serviciile necesare, concomitent cu crearea unor noi activități de producere, a locurilor noi de muncă. În consecință, se îmbunătățește nivelul de trai al populației și se majorează valoarea indicatorilor economici la nivel de țară. Această activitate poate fi desfășurată liber și nestingherit atâta timp cât reprezintă o valoare socială, nu contravine normelor de drept și nu limitează drepturile unor alte persoane.

Intervenția statului în activitatea de întreprinzător își are rolul său, or, acesta trebuie să asigure reglementarea activității economice și administrarea proprietății publice ce-i aparține în condițiile legii, să asigure libertatea comerțului și activității de întreprinzător, protecția concurenței loiale, crearea unui cadru favorabil valorificării tuturor factorilor de producție. Lucrul acesta, în practică este posibil, prin exercitarea controalelor asupra acestei activități, controale care trebuie să fie planificate și exercitate în conformitate cu legea și neafectând drepturile și libertățile antreprenorilor.

Mulțumiri: Aș dori să aduc mulțumiri titularului cursului de Drept al afacerilor conf.univ., dr. Bostan Ina. Datorită eforturilor și muncii acestei profesoare am reușit să elaborez acest articol.

Bibliografie:

1. Constituția Republicii Moldova din 27.08.1994
2. Codul civil al Republicii Moldova, nr.1107-XV din 06.06.2002, Publicat în: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 66-75 din 01.03.2019.
3. <https://dreptmd.wordpress.com/cursuri-universitare/drept-comercial/activitatea-de-intreprinzator-reglementarea-juridica-a-activitatii-de-intreprinzator/>
4. MĂRGINEANU, G. *Dreptul Afacerilor*. Chișinău: Elena – V.I., 2004.
5. Legea nr. 131 din 08.06.2012 privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător nr. 131, Publicat în: Monitorul Oficial Nr. 181-184 al Republicii Moldova nr. 181-184 din 31.08.2012.
6. Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi, nr.845-XII din 03.01.1992, Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.2/33 din 28.02.1994
7. MIHALACHE, I. *Dreptul afacerilor*. Chișinău: Tipografia Print-Caro, 2015.
8. ROȘCA, N. *Dreptul Afacerilor, Volumul I*, Chișinău: Tipografia Centrală, 2004.
9. TIMMONS, J. *The Entrepreneurial mind*. București: Brick House Publishing Company, 1989.